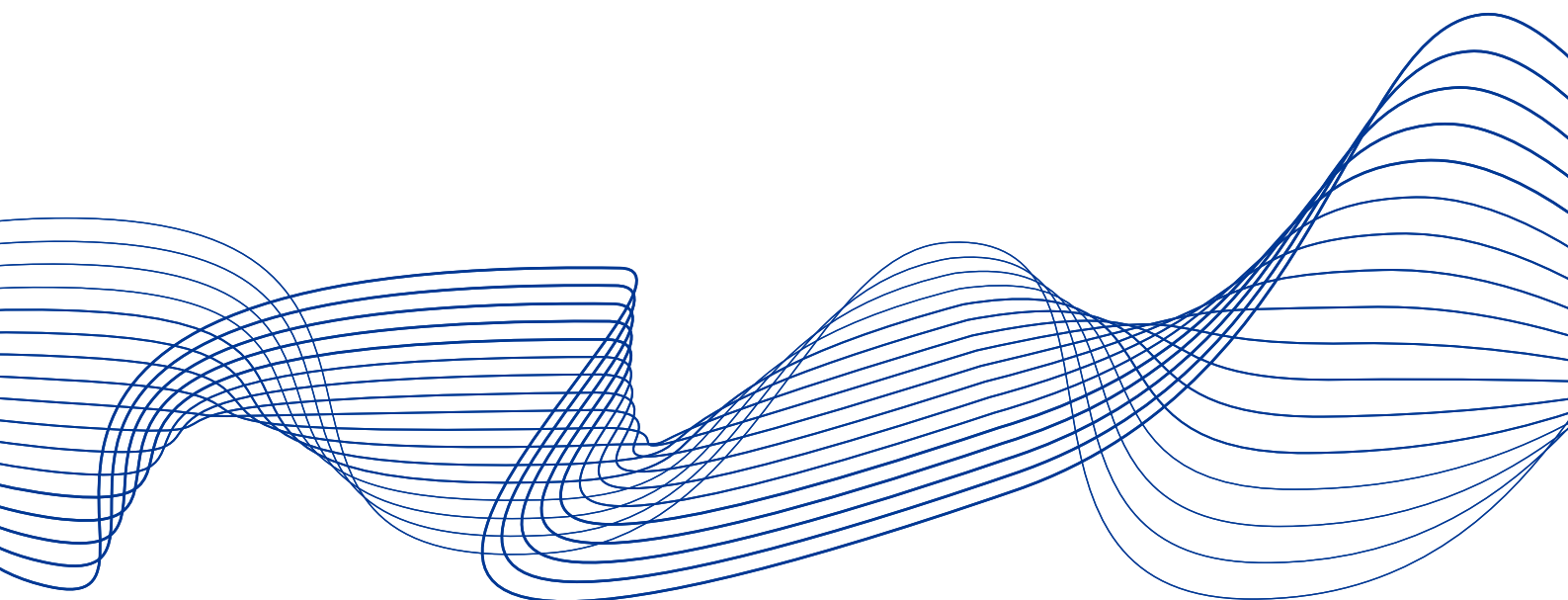

Gada pārskats

2019

ESRK

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija

Eiropas Finanšu uzraudzības sistēma

Saturs

Priekšvārds	2
Kopsavilkums	5
Izdevēja ziņas	8

Priekšvārds

Kristine Lagarda (Christine Lagarde), Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas priekšsēdētāja

Devītajā ESRK gada pārskatā aptverts periods no 2019. gada 1. aprīļa līdz 2020. gada 31. martam. Šis periods ietver koronavīrusa (Covid-19) pandēmijas pašu sākumu, taču turpmākajos mēnešos Covid-19 krīzes ekonomiskās un finanšu sekas turpinājušas strauji attīstīties. Tāpēc šajā gada pārskatā kā izņēmums ietverts tikai ESRK risku novērtējums laikposmam līdz 2020. gada jūnijam, lai atspoguļotu jaunus sistēmiskos riskus, kas radušies, Eiropas tautsaimniecībai pārciešot šo ārkārtīgi smago makroekonomisko šoku.

Covid-19 un ar to saistīto ierobežojošo pasākumu dēļ norisinās ekonomiskā lejupslīde, kāda līdz šim miera laikos nav piedzīvota. Tā izraisījusi ārkārtīgi spēcīgu makroekonomisko nenoteiktību un piesardzību. Valdības, centrālās bankas un uzraudzības iestādes veikušas apņēmīgus un vērienīgus pasākumus, lai atbalstītu privātpersonu ienākumus, nodrošinātu atbalstošus finansēšanas nosacījumus un stiprinātu iedzīvotāju un uzņēmumu pajāvību, sekmīgi novēršot ekstremālu makroekonomisko scenāriju īstenošanos. Taču, lai gan finanšu sistēma šīs krīzes sākumā bija noturīgāka nekā 2008. gadā globālās finanšu krīzes priekšvakarā, dziļā lejupslīde, kādu pašlaik piedzīvo ES, neglābjami vairojusi finanšu stabilitātes riskus dažādos segmentos un tirgos.

Tāpēc ESRK pakāpeniski pārskatījusi un aktualizējusi savu sistēmiskā riska novērtējumu, ņemot vērā jauno risku kopainu, kas izveidojusies Covid-19 rezultātā. Identificēti četri jauni riski: 1) plašā saistību neizpilde privātajā sektorā sakarā ar dziļo globālo recesiju; 2) banku, apdrošināšanas sabiedrību un pensiju shēmu smagā makroekonomiskā situācija; 3) valsts finansējuma riska atjaunošanās; un 4) nestabilitāte un atsevišķās vietās tirgos vērojamā nelikviditāte. ESRK risku novērtējums ietver arī sistēmas mēroga kiberincidentu radītos draudus, kritiskas finanšu tirgus infrastruktūras darbības traucējumus un klimata pārmaiņu un pārejas riskus. Visi šie faktori joprojām ir kritiski svarīgi ilgāka termiņa finanšu stabilitātei.

Reaģējot uz šo mainīgo risku tendenci, ESRK 2020. gada aprīlī un maijā pārgāja "krīzes režīmā", biežāk sanākot kopā, lai lemtu par politikas jautājumiem. Šajā periodā tā veica vairākus pasākumus šādās jomās: 1) aizdevumu garantiju sistēmu un citu uz reālās tautsaimniecības aizsardzību vērsto fiskālo pasākumu ietekme uz finanšu sistēmu; 2) tirgus nelikviditāte un tās ietekme uz aktīvu pārvaldītājiem un apdrošināšanas sabiedrībām; 3) procikliskās obligāciju reitingu pazemināšanas ietekme uz tirgiem un iestādēm visā finanšu sistēmā; 4) dividenžu maksājumu, akciju atpirkšanas un citu maksājumu ierobežojumi visas sistēmas mērogā; un 5) papildu nodrošinājuma pieprasījumu radītie likviditātes riski. Šie pasākumi aprakstīti ESRK Valdes sagatavotajos paziņojumos presei.¹

¹ Sk. 9. aprīļa, 14. maija, 8. jūnija paziņojumus presei un interneta vietnes sadaļu "[Politikas pasākumi, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju](#)".

2019. gadā pirms pandēmijas sākuma ESRK veica vairākus pasākumus, lai palīdzētu novērst nekustamā īpašuma tirgu radītos sistēmiskos riskus. Konkrētāk, tā sagatavoja piecus brīdinājumus un sešus ieteikumus par vidēja termiņa ievainojamības aspektiem mājokļu nekustamā īpašuma sektorā 11 tās dalībnieku jurisdikcijās, kā arī veica grozījumus iepriekš pieņemtā ieteikumā par nekustamā īpašuma datu nepilnību novēršanu. Lai uzlabotu makrouzraudzības regulējumu ārpus banku sektora, ESRK piedalījās Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādes veiktajā apdrošināšanas sektora prudenciālā regulējuma pārskatīšanā, kā arī publicēja ziņojumu, kurā aplūkoti veidi, kā iespējams mazināt nodrošinājuma rezervju un diskontu procikliskumu atvasināto finanšu instrumentu tirgos un vērtspapīru finansējuma darījumos.

ESRK turpināja darboties arī kā zināšanu un labākās prakses apmaiņas forums, organizējot vairākus pasākumus, lai veicinātu diskusijas par makroprudenciālās uzraudzības politiku. 2019. gada septembrī notika ceturrtā ESRK gadskārtējā konference, kurā dalībnieki salīdzināja savu makroprudenciālās uzraudzības pieredzi, diskutēja par nebanku lomu finanšu sistēmā un visā tautsaimniecībā, apsprieda kibernetiķu drošību un tās potenciālo ietekmi uz sistēmisko risku un aplūkoja jautājumu, vai finanšu sistēmas regulējuma reformas uzskatāmas par pabeigtām.

Visbeidzot, šajā pārskatā aprakstītas dažādās pārmaiņas regulā par ESRK izveidošanu², kas stājās spēkā 2019. gadā, t.sk. pārmaiņas ESRK pārvaldībā un tās pārskatatbildības regulējuma uzlabojumi.

Pārskata perioda laikā vairāki dārgi un augsti vērtēti kolēģi atstāja savus amatus un es vēlētos viņiem visiem pateikt sirsnīgu paldies par viņu vērtīgo ieguldījumu. Īpaši vēlos pateikties savam priekšgājējam – ECB bijušajam prezidentam Mario Dragi (*Mario Draghi*), kurš bija ESRK priekšsēdētājs astoņus gadus līdz 2019. gada oktobra beigām. Tas bija izaicinājumu pilns laiks, kas aptvēra arī pasaules finanšu krīzes un ES valstu parāda krīzes seku novēršanu.

Gribu arī sirsnīgi pateikties *Bank of England* bijušajam prezidentam Markam Kārnijam (*Mark Carney*), kura pilnvaru termiņš ESRK pirmā vicepriekšsēdētāja amatā beidzās, Apvienotajai Karalistei izstājoties no Eiropas Savienības, Izabelai Šnābelei (*Isabel Schnabel*) kā bijušajai Valdes loceklei un Konsultatīvās zinātniskās komitejas (KZK) priekšsēdētāja vietniecei un *Central Bank of Ireland* bijušajam prezidentam Filipam Leīnam (*Philip Lane*) par viņu nozīmīgo ieguldījumu ESRK darbā.

Turklāt vēlos sirsnīgi sveikt *Sveriges Riksbank* prezidentu Stefanu Ingvesu (*Stefan Ingves*) kā jauno ESRK pirmo vicepriekšsēdētāju, *Banco de España* prezidentu Pablo Ernandesu de Kosu (*Pablo Hernández de Cos*) kā Konsultatīvās tehniskās komitejas (KTK) priekšsēdētāju, profesori Klaudiju Būhu (*Claudia Buch*) kā KTK priekšsēdētāja vietnieci, profesoru Ričardu Portesu (*Richard Portes*) kā KZK priekšsēdētāju un profesori Lorianu Peliconu (*Loriana Pelizzon*) un profesoru Ksavieru Suāresu (*Javier Suárez*) kā KZK priekšsēdētāja vietniekus.

² Sk. Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Regulu (ES) Nr. 1092/2010 par Eiropas Savienības finanšu sistēmas makrouzraudzību un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas izveidošanu (OV L 331, 15.12.2010., 1. lpp.).

Visbeidzot, vēlos izteikt dziļas skumjas par KZK locekļa profesora Alberto Džovannīni (*Alberto Giovannini*) nāvi.

Kristīne Lagarda (*Christine Lagarde*)

ESRK priekšsēdētāja

Kopsavilkums

Aplūkotais periods no 2019. gada aprīļa sākuma līdz 2020. gada marta beigām ietvēra koronavīrusa (Covid-19) pandēmijas sākumu 2020. gada 1. ceturksnī. Pandēmija radīja ārkārtīgi smagu ekonomisko šoku, kas skāra pasaules un ES tautsaimniecību un finanšu stabilitāti.

Sākoties Covid-19 pandēmijai, ES struktūras, valstu valdības, centrālās bankas un uzraudzības un noregulējuma iestādes veica nepieredzētus pasākumus tautsaimniecības atbalstam. ESRK Valde identificēja un īstenoja pasākumus piecās prioritārajās jomās – garantiju sistēmu un citu uz reālās tautsaimniecības aizsardzību vērsto fiskālo pasākumu ietekme uz finanšu sistēmu, tirgus nelikviditāte un tās ietekme uz aktīvu pārvaldītājiem un apdrošināšanas sabiedrībām, procikliskās obligāciju reitingu pazemināšanas ietekme uz tirgiem un dažādām finanšu sistēmas iestādēm, dividendu maksājumu, akciju atpiršanas un citu maksājumu ierobežojumi visas sistēmas mērogā un papildu nodrošinājuma pieprasījumu radītie likviditātes riski.³ Visi šie pasākumi tika īstenoti 2020. gada maijā, kas neietilpst šā pārskata aplūkotajā periodā, tāpēc tie tiks aprakstīti 2020. gada pārskatā.

2020. gada jūnijā ESRK pārskatīja savu sistēmiskā riska novērtējumu, ņemot vērā nesenās norises. Tā klasificēja plašās saistību neizpildes risku reālajā tautsaimniecībā kā nopietnu sistēmisku finanšu stabilitātes risku ES (1. risks); risku, ko rada apdrošināšanas sabiedrību un pensiju shēmu smagā makroekonomiskā situācija, kā paaugstinātu finanšu stabilitātes risku (2. risks); risku saistībā ar valsts finansējuma riska atjaunošanos un bažām par parāda ilgtspēju kā paaugstinātu risku (3. risks) un risku sakarā ar nestabilitāti un atsevišķās vietās vērojamo nelikviditāti tirgos kā paaugstinātu risku (4. risks). Turklāt ESRK atzina darbības risku, ko var radīt, piemēram, sistēmas mēroga kiberincidenti, par paaugstinātu risku (5. risks) un novērtēja, ka jāmonitorē sistēmiskais risks saistībā ar finanšu izraistiem kritiskas finanšu tirgus infrastruktūras darbības traucējumiem (6. risks) un risks saistībā ar klimata pārmaiņām (7. risks).

Pirms Covid-19 pandēmijas sākuma ESRK sagatavoja piecus brīdinājumus un sešus ieteikumus par vidēja termiņa ievainojamību mājokļu nekustamā īpašuma sektorā, kas bija adresēti atbildīgajiem ministriem 11 tās dalībnieku jurisdikcijās. Turklāt tā veica grozījumus arī iepriekš pieņemtā ieteikumā par nekustamā īpašuma datu nepilnību novēršanu.

ESRK turpināja piedalīties Savienības makroprudenciālās uzraudzības politikas koordinēšanā. Ņemot vērā nepieciešamību pastiprināt sadarbību starp uzņēmējas un piederības dalībvalsts attiecīgajām iestādēm, ja filiāles tiek uzskatītas par nozīmīgām finanšu stabilitātei valstī, kurā tās darbojas, ESRK sagatavoja ieteikumu, kas vērsts uz informācijas apmaiņas veicināšanu attiecībā uz filiālēm. ESRK arī sniedza Padomei, Eiropas Komisijai un Somijai atzinumu, kurā norādīja, ka uzskata par nepieciešamu pagarināt stingrāku valsts pasākumu piemērošanas periodu Somijā, lai efektīvi novērstu sistēmiskos riskus un draudus, ko rada norises Somijas mājokļu tirgū. ESRK arī piemēroja savstarpējās atzīšanas regulējumu, iesakot savstarpēji atzīt nacionālos elastības pasākumus attiecībā uz mājokļu nekustamā īpašuma riska darījumiem Beļģijā, Igaunijā un Nīderlandē. Plašākā kontekstā ESRK turpināja monitorēt Savienībā pieņemtos makroprudenciālās

³ Sk. interneta vietnes sadaļu "[Politikas pasākumi, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju](#)".

uzraudzības pasākumus un veicināt locekļu viedokļu apmaiņu par šiem pasākumiem. Detalizētāk šie pasākumi aprakstīti ESRK ES makroprudenciālās politikas pārskatā.⁴

ESRK arī palīdzēja nodrošināt banku sektora noturību. Šā darba ietvaros ESRK apsvēra makroprudenciālo ietekmi, ko rada finanšu instrumentu, kuri novērtēti patiesajā vērtībā un grāmatvedības vajadzībām klasificēti kā 2. līmeņa vai 3. līmeņa instrumenti, kā arī deva savu ieguldījumu Eiropas Banku iestādes (EBI) ES mēroga stresa testā. Attiecībā uz 2. līmeņa un 3. līmeņa aktīviem ESRK izklāstīja savus konstatējumus ziņojumā, identificējot trīs galvenās jomas, kur šādi instrumenti var ietekmēt finanšu stabilitāti. Tās saistītas ar 1) neprecīzu finanšu instrumentu novērtējumu, 2) iespējamo svārstīgumu un nelikviditāti spriedzes laikos un 3) nepietiekamu to pamatā esošo risku atspoguļojumu prudenciālajā regulējumā. Attiecībā uz stresa testu ESRK 2020. gada janvārī sagatavoja EBI vajadzībām nelabvēlīgas makrofinansiālās attīstības scenāriju. Ņemot vērā tā sagatavošanas laiku, nelabvēlīgais scenārijs balstījās uz būtiskākajiem finanšu stabilitātes riskiem, kurus ESRK bija identificējusi pirms Covid-19 pandēmijas sākšanās. 2020. gada februārī un martā, Eiropā sākot izplatīties koronavīrusam, EBI atlika stresa testu uz 2021. gadu.

ESRK turpināja strādāt pie makroprudenciālās uzraudzības rīku kopuma uzlabošanas ārpus banku sektora. Konkrētāk, ESRK apsvēra politikas iespējas nodrošinājuma rezervju un diskontu procikliskuma mazināšanai atvasināto finanšu un instrumentu tirgos un vērtspapīru finansējuma darījumos, veidus, kā nostiprināt centrālo darījumu partneru (CCP) atvēršanu un noregulējumu, veidus, kā uzlabot Maksātspējas II noteikumu makroprudenciālos aspektus attiecībā uz apdrošinātājiem, un veidus, kā pilnveidot direktīvu par alternatīvu ieguldījumu fondu pārvaldniekiem (AIFP direktīvu)⁵. 2020. gada janvārī publicētajā ziņojumā ESRK izklāstīja politikas iespējas nodrošinājuma rezervju un diskontu procikliskuma mazināšanai atvasināto finanšu un instrumentu tirgos un vērtspapīru finansējuma darījumos. Attiecībā uz CCP ESRK sadarbojās ar Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādi (EAAPI), lai sagatavotos jaunajiem uzdevumiem, ko nosaka pārskatītās Eiropas Tirgus infrastruktūras regulas (EMIR Refit un EMIR 2.2) stāšanās spēkā. Saistībā ar 2019. gada janvārī publicēto ziņojumu ESRK sadarbībā ar likumdevējiem partneriem arī turpināja darbu pie CCP atvēršanas un noregulējuma ietvara. Attiecībā uz apdrošināšanas sektoru ESRK iesniedza komentāru Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādes (EAAPI) sabiedriskajā apspriešanā saistībā ar Maksātspējas II pārskatīšanu. Tā uzsvēra nepieciešamību izveidot saskaņotu atvēršanas un noregulējuma ietvaru visas Eiropas Savienības mērogā un turpināt nodrošināt, lai Maksātspējas II ietvaros būtu atbilstoši ņemti vērā pastāvošie riski. Tajā ietverti arī priekšlikumi par makroprudenciālajiem instrumentiem, kas aptver kapitālu, likviditāti un starpnozaru aspektus. Tie aplūkoti 2020. gada februārī publicētā ziņojumā. Attiecībā uz ieguldījumu fondiem ESRK nosūtīja Eiropas Komisijai vēstuli, norādot jomas, kurās nepieciešams pilnveidot AIFP direktīvu.

Atbilstoši ESRK atbildības un pārskatu sniegšanas pienākumiem ESRK priekšsēdētājs piedalījās Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejas (ECON) rīkotajās uzklausišanas sanāksmēs. Šajās uzklausišanās sanāksmēs priekšsēdētājs sniedza Eiropas Parlamentam

⁴ Sk. *A Review of Macroprudential Policy in the EU in 2019*, ESRK, 2020. gada aprīlis.

⁵ *Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 8. jūnija Direktīva 2011/61/ES par alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem un par grozījumiem Direktīvā 2003/41/EK, Direktīvā 2009/65/EK, Regulā (EK) Nr. 1060/2009 un Regulā (ES) Nr. 1095/2010* (OV L 174, 01.07.2011., 1. lpp.).

(parlamenta locekļiem) informāciju no pirmavota par ESRK attiecīgajā gadā īstenoto politikas iniciatīvu pamatojumu. ESRK ņēma vērā arī pārmaiņas, kas radušās sakarā ar pārskatītās ESRK regulas stāšanās spēkā, t.sk. pārmaiņas ESRK pārvaldībā un tās pārskatbildības regulējuma uzlabojumus.

ESRK turpināja rīkot virkni pasākumu, lai iesaistītu ieinteresētās puses diskusijās par makroprudenciālās uzraudzības politiku. Sava pilnvarojuma ietvaros ESRK noturēja gadskārtējo tikšanos ar Eiropas Revīzijas pārraudzības struktūru komiteju un ES reģistrēto globālā mērogā sistēmiski svarīgo finanšu iestāžu (G-SSFI) obligātajiem revidentiem. Šīs tikšanās mērķis ir informēt ESRK par sektora norisēm un jebkāda veida būtiskiem procesiem saistībā ar G-SSFI. Galvenā uzmanība tajā tika pievērsta 9. SFPS ieviešanai, sarežģītu finanšu instrumentu novērtēšanai, ar 17. SFPS saistītajiem sagatavošanās darbiem, Eiropas makroekonomiskajai videi, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un krāpniecības novēršanai un svarīgākajiem revīzijas jautājumiem. ESRK organizēja arī savu ceturto gadskārtējo konferenci. Konferences dalībnieki apmainījās ar pieredzi makroprudenciālās politikas jomā un apsprieda nebanku lomu tautsaimniecībā un finanšu sistēmā, kibernetiķu drošību un tās potenciālo ietekmi uz sistēmisko risku un jautājumu, vai finanšu sistēmas regulējuma reformas uzskatāmas par pabeigtām.

Izdevēja ziņas

© Eiropas Sistēmisko risku kolēģija, 2020

Pasta adrese: 60640 Frankfurt am Main, Germany
Tālrunis: +49 69 1344 0
Interneta vietne: www.esrb.europa.eu

Visas tiesības rezervētas. Atļauta pārpublicēšana izglītības un nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.

Šajā pārskatā iekļautie dati atbilst stāvoklim 2020. gada 31. martā.

Konkrētu terminu skaidrojumu sk. [ESRK terminu vārdnīcā](#) (tikai angļu valodā).

ISSN 1977-5180 (pdf)
ISBN 978-92-9472-159-4 (pdf)
DOI 10.2849/379357 (pdf)
EU catalogue No DT-AB-20-001-LV-N (pdf)